

אריאל ולילי שרון אחרי המלחמה: קשר אומי

מכת-הביטחון של שרון לפי הראיון שלו לפני המלחמה

שרון — הכניעה לפיתוי היא כימקט אומי מסית. ישראל שלאחר מלחמת-הלבנון היא מדינה צבאית — זוהי תכונתה העיקרית.

● לצבא יש מדינה

ה ריון אונורה מיראבו, מראשי המהפכה הצרפתית הגדולה, טען כי „המלחמה היא התעשייה הלאומית של פרוסיה“. הוא הוסיף כי „בארצות אחרות יש למדינה צבא. בפרוסיה יש לצבא מדינה.“

בסוף תשמ"ב, ניתן היה לאמר דברים דר מים על ישראל.

הצבא, הכולל 30% מן התוצר הלאומי של המדינה, הוא בלי ספק הענף העיקרי של הפעילות הלאומית. הוצאת אדירה כזאת צריכה להצדיק את עצמה במונחים מדיניים. כלכליים ואחרים. מכיון שאף מדינאי אינו יכול להתעלם מקיומו בעת הגדרת מדיניותו, משפיע הצבא בהכרח על כיוון המדיניות.

מערכת-ביטחון כזאת, גם כשהיא כפופה לגמרי לביקורת המדינה, יש לה חיים משלה — וביחסיה-גומלין בינה ובין המערכת המדינית, תגבר תמיד בטווח הרחוק, המערכת הצבאית. זה היה כך גם לולא היה נתון מכשיר זה בידי איש כמו שרון, אותו איש ששרת כבר אמר עליו לפני דור שהוא מהווה „מרחשת הסתה ובלע נגד השילטון האזרחי“.

הביקורת האזרחית על הצבא היתה כי ישראל תמיד חלשה בפועל, בניגוד למראית-העין. למעשה אין בישראל אף מוסד אחד הי מסוגל לקבוע את המדיניות הביטחונית, מילי בד צה"ל עצמו.

מנחם בגין נזף במהלך המלחמה, באחת מישיבות הממשלה, באריאל שרון, והעמידו על כך שהממשלה כולה, ולא שרה-הביטחון, היא „המפקד העליון“ של צה"ל. לפי הלכה זו, שרה-הביטחון אינו אלא מעין בלדר, המוסר את הוראות הממשלה לצבא, וזהו התיאור.

זהו שומות גמורה, ותמיד היתה כזאת.

ממשלת ישראל וראש-הממשלה כשהו „בין שוים“. אינם מסוגלים לפקד על הצבא ולהנחות אותו. מפני שחסרים להם כל המכשירים הדרושים לכך. אין מוסד במדינה המסוגל לסתור את הערכות צה"ל, דרישות צה"ל ועצות אפורים בעלי אינטליגנציה מוגבלת ביותר, לא יכלו לשנות מצב זה.

הפונקציה האיסטראטגית, שנוצר במלחמת-הלבנון, היתה אחת התוצאות של מצב זה. אין בישראל מועצה לביטחון לאומי, כפי שהיא קיימת בארצות-הברית ובמדינות דמוקרטיות רבות אחרות, שבה נוצר המגע הטיבעי בין הדרג המדיני והדרג הצבאי. זהו המקום היחיד שבו ניתן לדון באופן סביר בשילוב הגורמים המדיניים והצבאיים.

הפלונטר של מלחמת-הלבנון לא היה אפשרי, אילו היה קיים בישראל מוסד כזה, ואילו תיפקד כראוי. הסתירות שבמחשבתו של אריאל שרון עצמו, הסתירה שבין כחנותיו, מצד אחד, ובין הכחנות של מנחם בגין, מצד שני, וצה"ל, מצד שלישי, היו מתגלות בעוד מועד ובאות לידי פיתרון כהחלטה ברורה ומחייבת.

תחת זאת נוצר סכך של יחסים בין שנותנת מנהיגי המלחמה — אריאל שרון, הרמטכ"ל ומנחם בגין, בסדר זה — ובסופו של דבר הכ ריע אריאל שרון כרוך המיקרים על דעת עצמו. לא הגנרל הכריע ולא הפוליטיקאי, אלא הגנרל הפוליטי, החותר אל השילטון העליון.

מעולם לא היתה חולשתו הומנית של העולם הערבי בולטת יותר מאשר במלחמת-הלבנון. מדינות-ערב הוציאו הון-עתק על בניין חילות-אוויר, אך אף מטוס ערבי אחד לא המריא לעזרת הפלסטינים. נשקיהם לא נשלף מנגנו, ביגלל השפע העולמי בנפט. מילבד התערבות חלושה של סעודיה אצל האמריקאים, לטובת פיגוי כוחות אש"ף מביירות, לא עשתה אף מדינה ערבית אחת דבר.

במצאות זו מהווה ישראל עתה מעצמת-על מרחבית. אריאל שרון לא יצר מצב זה. הוא גם לא השפיע עליו. כאשר נכנס לתפי קידו, כבר מצא את צה"ל מוכן לכך.

אבל שרון, איש-הכוח המבין את שפת-הכוח, הרגיש באפשרויות הגלומות במצב זה. באינטואיציה החדה, שהיא תכונתו הצבאית והפוליטית הבולטת ביותר, חש שישיראל יכולה עתה לעשות במרחב כמות נפשה, פחות כל עוד אינה פוגעת באינטרסים אמריקאיים בסיסיים.

מצב זה יוצר פיתוי, שאף ממשה אינה מסוגלת לעמוד בפניו — ובזאת לא ממשלה שאריאל שרון הוא חבר בה, או עומד בראשה. לפי ד"ח של הבנק העולמי, שפורסם בסוף תשמ"ב, מוציאה ישראל על המכונה הצבאית שלה יותר מכל מדינה אחרת בעולם. היא מקדישה לביטחון 30% מן התוצר הלאומי הגולמי שלה — הסך-הכול של פעולות במשק. להשוואה: ארצות-הברית וארצות מערב-אירופה הוציאו על ביטחון פחות מ-4% מהתוצר הלאומי שלהם. סוריה, העומדת במקום השני, אחרי ישראל, הוציאה רק 14.4% מהתוצר הלאומי על ביטחון, וירדן 14.2%.

תמונה דומה נוצרת אם משתמשים בקנה-מידה מוכר אחר: חלקם של הוצאות-הצבא ככלל „ההוצאות הציבוריות“, כומר — התקציב. ב-1979 הוציאה ישראל 40% מסך ההוצאות הציבוריות על הצבא. ארצות-הברית ושאר הארצות התעשייתיות המערביות הוציאו על ביטחון רק שליש מזה: 13.5%.

מאלפת עוד יותר ההוצאה הצבאית לנפש. גם כאן עומדת ישראל במקום הראשון בעולם. כלומר: כל ישראלי — גבר, אשה ותינוק בעולם קריסתו — הוציא ב-1979 סכום של 1093 דולר על הצבא. ארצות-הברית נתנה לישראל פיוע מכל הסוגים — אווירי וצבאי — בסך 160 דולר לנפש בישראל.

המדינה העומדת במקום השני, כוזית, העשירה ודלת האוכלוסין, מוציאה על ביטחונה רק 432 דולר לנפש. פחות ממחצית ההוצאה הישראלית. ארצות-הברית הוציאה על ביטחון 376 דולר לנפש, ובריטניה 249 דולר לנפש. צבא המדינה חלק כה עצום של המאמץ הלאומי — אי-אפשר שלא ישתמשו בו. אין זה רק פיתוי מתמיד, זהו כימקט ציוני מעשי לכך ממשלה.

ברגע שנטשה ישראל, כדיברי ראש-הממשלה שלה, את העיקרון שומרת לפתוח במלחמה רק במצב של „אין בריה“, ושמוטב לנהל מלחמות של „יש בריה“, נפתח השער לרווחה. כל הסיבות — או האמת-לזת — שהיו די אריאל שרון כדי לפתוח במלחמה בלבנון קיימות גם במדינות אחרות. הן קיימות לגבי סוריה. הן קיימות לגבי ירדן. אין צורך בדמיון רב כדי להבין כי יש עתה סכירה מאוד להפעלת צה"ל נגד סעודיה, ששדות-הנפט שלה מממנים את הוצאות-הביטחון של כמה מדינות ערביות.

מנחם בגין הפעיל את חיל-האוויר בתשמ"א בעיראק. אריאל שרון הציע לאמריקאים בגלוי להפעיל את צה"ל, בשעת-הצורך, באיראן ובארצות-המיסוף. אחרי שהכוחות הפלסטיניים הוצאו מדור-הלבנון ופוזרו בכמה ארצות, קיימת האפשרות שתבוצעה פעולות-איבה פלסטיניות נגד ישראל מבסיסים בסוריה ובלוב, באלג'יריה ובדרום תימן, אין כימקט גבול להפעלת צה"ל כלפי עשרות מדינות קרובות ורחוקות.

כאשר יש מכשיר כזה, הוא משתוקק לפי עז, ואין כימקט ממשלה המסוגלת לעמוד בפני הפיתוי. ואילו לממשלה שיש בה אריאל

ביותר עם מעצמות זרות: בריטניה וצרפת. אחת ממטרותיה הסמויות, אך העיקריות, היתה להשליט במצריים שילטון של קוויילינגים. אשר ישראל את האינטרסים הבריטיים. ואילו בן-גוריון ביקש לשבור בה את הכוח הערבי העיקרי, שהפריע לו לעכל את כיבושי מלחמת-העצמאות.

מלחמת-הלבנון היתה אף היא מלחמה יזומה. היא הוכנה ובוצעה בתיאום הדוק ביותר עם ארצות-הברית. אחת ממטרותיה היתה להשליט בלבנון שילטון קוויילינגי אשר ישרת את האינטרסים של ארצות-הברית וישראל גם יחד. אך המטרה העיקרית של אריאל שרון היתה לשבור את הכוח הערבי העיקרי, המפריע לו לעכל את השטחים שנכבשו ב-1967: אש"ף.

אך היה, הברד בין שתי המלחמות — ה הברד זה מסמל את ההבדל המהותי בין שתי התקופות.

מלחמת-סיני הסתיימה בהישג של אס. שתי מעצמות-העל, אשר בחסותן קמה מדינת-ישראל ב-1948, עשו ב-1967 יד אחת כדי לגרש את ישראל מכל השטחים שכבשה במלחמה. הדבר בוצע באופן דראסטי ביותר, בעזרת אולטימטום גרעיני סובייטי ותכתיב אמריקאי גס וחריג-משמעי. לבן-גוריון לא היתה ברירה אלא להיכנע תוך כמה שעות.

במלחמת-לבנון עמד אריאל שרון לפני מצב שונה לגמרי.

אחת משתי מעצמות-העל, ארצות-הברית, היתה בעלת-בריתו ובעלת-חסותו. היא דחפה אותו קדימה, טיפקה לו את כל הדרוש, הפעילה למענו וטו באו"ם, והפריעה לו רק פעם אחת. בשערי ביירות, כאשר המלחמה התארכה, ואילו מעצמת-העל השניה, ברית-המועצות, לא נקמה אצבע כדי לעצור את שרון, לא איימה עליו במעשים או בהצהרות, ונמנעה בקפדנות אף מן הפעולה הנועירה ביותר אשר יכלה לעזור לפלסטינים.

אף מדינה ערבית לא עשתה דבר כדי לחוש לעזרת הפלסטינים הלוחמים, המדינה האחת שהשתתפה במלחמה — סוריה — נגררה אל תוכה בכוח. על-ידי פעור לות יוזמות של אריאל שרון, ומיהרה להפסיק את האש ברגע שילכה, תוך הפקרת הפלסטינים, אשר לא נכללו בהפסקת-אש זו.

שרון הוכיח במלחמה זו כי המפה הגיאופוליטית צבאית שצייר לא היתה מופרכת. ישראל שופעת-הכוח נמצאת עתה בתוככי מרחב שהוא חלל ריק מכות. מני וגמור עם שרון למלא בכוחו את החלל הריק הזה — ולהפוך את ישראל לאימפריה מרחבית ממארוקו ועד אפריקה הדרומית.

ברית-המועצות עדי גבול אפריקה הדרומית עוד בראשית שנות תשמ"ב זה עלול היה להישמע כחזון מטורף של גנרל פרימיטיבי. בסוף תשמ"ב זה נראה לרבים כאפשרות סבירה.

מה גם שמכון איסטרטגי מוכבד מאוד בלונדון הודיע כי צה"ל הוא עתה הצבא הרביעי בגודלו בעולם כולו על פני הקרקע. מיד אחרי ארצות-הברית, ברית-המועצות וסין. לפי קביעה זו, עומדים עתה לרשות צה"ל 4000 טנקים, 600 מטוסי-קרב, 120 אלף חיילים סדירים ו-330 אלף חיילי-מילואים.

במרחב שבין הודו והאוקיינוס האטלנטי, זהו כוח כביר.

● 1093 חלד לנפש לצבא

ה טבע אינו סובל חלל ריק, והוא הדין גבי הטבע הפוליטי.

בניישראל הקדומים חדרו לארץ-כנען והתבססו בה, בשעה שעממי כנען היו מפולגים ומסוכסכים בינם לבין עצמם, ומעצמת-העל המצרית היתה במצב של חולשה ונסיגה. המיסעל הציוני המודרני הצליח ושיגשג מפני שהעולם הערבי מפולג, חלוש וחסר-אונים. הוא נמצא במעבר מכאב בין עידן של התנוונות בת מאות בשנים ועידן ההתאמה העצמית לצורכי החברה המודרנית, הסכי גולות-התעשייתית.

● פרוסיה של המיזרח התיכון

כ זה הזכיר מאוד את הפוסקים של מיראבו — ולא במיקרה. יש דמיון רב בין פרוסיה, מהמאה ה-17 והלאה, ובין ישראל, ברבע האחרון של המאה ה-20.